

Frits Maas

Andijvie, meisje!

De cultuuroorlog. In de sportschool leeft het niet erg. Bij de kassa van het Kruidvat evenmin. Maar in de zogenoemde kwaliteitskranten, in de docentenkamers van scholen of universiteiten, bij musea en binnen de publieke omroep gaat het er stevig aan toe. Frans

Bauer mag de show stelen, maar blijft er ruimte voor het Festival voor de Oude Muziek? Natuurlijk is 'Boer zoekt vrouw' leuke televisie, maar is er straks nog geld voor Zembra of het Uur van de wolf? Nemen we genoeg met jonge mensen die wel alles van MTV, mobieltjes en weblogs weten, maar geen idee hebben wie Churchill was, hoe de EU in elkaar zit of wat je bij Cobra moet voorstellen? Is het goed, dat in 'Nederland kennisland' studenten hun dagelijks nieuws vooral uit de Spits, de Metro en internet plukken?

De brug naar de natuur en de natuurbescherming is gauw gemaakt. Menig nieuw kassameisje bij de supermarkt moet door de klant wel even op weg worden geholpen: 'Ja, meisje, dit is toch echt andijvie.' Van de modale tv-kijkers verwacht men niet meer dat ze onmiddellijk 'de kluut', 'löss' of 'de composieten' kunnen plaatsen. Op de basisscholen is het niet allemaal à la Thijsse. De beroemde wandplaten van M.A. Koekoek (Het Naardermeer, In het duin, Op de heide) zijn goeddeels verdwenen. Erg dat alles? Niets is erg. 'Kennis is smart', heette het vroeger in sommige kerken. Maar het knaagt soms wel, dat de kennis van het nog steeds overwegend 'groene' Nederland zo afneemt. Uit het hoofd, uit het hart. Er is een glijdend proces, waarin natuur en landschap in toenemende mate onbeduidend, irrelevant dreigen te worden. De kap van bomen en bossen wekt links en rechts nog wel eens verontwaardiging op, zehonden zijn onze nationale troetelkindjes, maar wie maakt zich bezorgd over de noordse woelmuis of de pluimvoetbij?

Bij de historici is de laatste jaren gewerkt aan een canon: een breed gedragen referentiekader met een minimumpakket aan parate kennis. Wat behoort iedere Nederlander tenminste van de vaderlandse geschiedenis te weten?

Is zo'n maatstaf, zo'n canon, ook mogelijk rond natuur en landschap? Welke natuur behoort tot onze cultuur?

Een vertaalslag is geboden. Maar die moet zowel voor de vmbo-scholer als voor de operatiezuster en de topmanager bruikbaar

zijn. De beknoptheid maakt harde keuzes onvermijdelijk. Pijnlijk voor iedereen met een meer dan modale kennis van boszoomvegetaties of de populatiedynamica van *Lycaena dispar*. Toch, de poging is het waard. Maar hoe en langs welke weg? Gewoon maar eerst het klimaat noemen, de seizoenen. Dan het waterstelsel met de zee, de grote rivieren, de beken. En de grondsoorten daaraan verbonden. Iets over ecosystemen, resulterend in een rijtje als bos, heide, stuifzand, duinen, moeras, hoogveen. Hoe dan verder? Voedselketens, altijd leuk. Met de kanteekening dat levende natuur altijd veel dood betekent. Voorlopig ben je nog niet klaar. Uiteraard moet je ook wat soorten noemen of groepen soorten. De uitwerking eenvoudig houden: geen gedoe met bijvoorbeeld zeggen, biezen, russen. Een paar boomsoorten wel, en waterplanten, het edelhert, de vos. En, oh ja, vogeltrek, successie, symbiose. De korstmossen niet vergeten.

Zo loop je al gauw tegen de volle breedte van de natuur en de (noodzakelijke) beknoptheid van een canon aan. Dus toch eerst maar de discussie over uitgangspunten, criteria en disciplines. Met alle stammenoorlogjes daaraan verbonden. Dan de vragen over de vorm, de lengte en de aan de eisen van deze tijd aangepaste manier van distributie. Een even serieuze als mooie klus, waarin de aard en de essentie van de Nederlandse natuur gaandeweg naar voren komt. Iets voor De Levende Natuur misschien. Al is het maar als oefening in popularisering. De canon dient weliswaar degelijke kost te zijn, maar voor iedereen hapklaar, lekker en verteerbaar. Zo kan die beklijven, vast gaan zitten als iets van jezelf, je partner, je collega, je buurman, de bakker om de hoek. Als factor in de natuurbescherming, bestand tegen de waan van de dag en de steeds weer nieuwe prioriteiten in hoofd en hart. Soms mag je jezelf best een illusie gunnen.

Frits Maas
Kuipershaven 192
3311 AM Dordrecht
e-mail: f.w.maas@zonnet.nl

